

20.

Când ne-am întors acasă din peregrinările verii, coborând din barca ce ne legănase pe valurile Dunării, parcă mi-a părut rău că, dintre toate locurile vizitate în călătoriile muzicale propuse, am ocolit – sau uitat, fără voie – un oraș minunat, către care merg adesea gândurile noastre. Care este acel oraș, mă întrebați? Dintre toate, desigur, Viena! Dar nu vă necăjiți, nimic mai simplu decât să găsim, prin muzică, o compensație. Și chiar o compensație... consistentă, demonstrând capacitatea descriptivă a sunetului. În propriile amintiri, cândva aflându-mă la Viena, mi s-a părut că acolo nu mi-ar fi greu de trăit. Totul este primitor, blând și cu o ordine normală a aranjamentului parcurilor, din care răsar palate. Trebuie să recunoaștem, pentru noi, cei împătimiți de muzică, a realiza o călătorie la Viena înseamnă adesea împlinirea sentimentului că ne vom întâlni cu marii oameni care au făcut istoria muzicii ultimelor secole... Într-una din cărțile sale, muzicologul Ada Brumaru întreabă:

De ce Viena a fost orașul marilor clasici ai muzicii, de ce, tocmai acolo, lui Joseph Haydn, născut la Rohrau, lui Mozart, născut la Salzburg, li s-a adăugat tânărul german din Bonn, Ludwig van Beethoven...? Și dacă la șirul așa început adaug verigi din aceeași firibă prețioasă, pe Franz Schubert, pe Johannes Brahms, pe Anton Bruckner, pe Hugo Wolf și, de ce nu, pe Johann Strauss, completând idealul clasic prin cel romantic, dificultatea întrebării mele crește.

Să răspundem acestei întrebări cu muzică evocată din memorie. Când intri în Viena, odată cu primele raze ale dimineții, te întâmpină ceva neobișnuit, strălucitor ca înfățișare simbolică a lui Wolfgang Amadeus Mozart, soarele muzicii. Trei acorduri solemne, aieva celor din uvertura operei **Flautul fermecat**, anunță intrarea ta pe acest tărâm al sunurilor vieneze. Impresia nu este nouă, căci o regăsim deja cu mult înainte în amintirea altor călători, și ei pășind sfielnic în marea cetate imperială cu veacuri în urmă...

Fără a exagera citarea lecturilor, să mai parcurgem unele pagini în care regăsim câteva rânduri despre această miraculoasă întâlnire cu Viena. Oricum, dacă în locul zborului cu avionul călătorim cu trenul, putem găsi o clipă de liniște pentru a deschide o carte. Iată ce am aflat răsfoind *Memoriile* lui Enescu:

*Cum aş putea să descriu Viena... și să evoc atmosfera acestui oraș cu aspecte atât de diferite, plin de amintiri și de curiozități? În acea epocă, Viena nu era un oraș german, ci un fel de turn Babel european. Scriind cuvântul **turn**, mi-amintesc de cel care se găsește la biserica Sfântul Ștefan. Turiștii se urcau – și probabil se mai urcă și astăzi – până în vârful lui pentru a descoperi de sus orașul și împrejurimile sale. Văd și acum perspectiva: la sud-est, începutul câmpiilor ungare... la nord-vest, Boemia; la vest, munții Styriei și Alpii din Tirol. În rezumat, Viena se află așezată la porțile Orientului și este un centru spre care multe căi tind, ca spițele unei imense roți...*

Da, pentru orele dimineții, am spune acum privind în jur pe fereastra vagonului, nimic mai plăcut decât să-ți începi peregrinarea prin marile parcuri vieneze, căutând să descoperi, să simți acel intraductibil *gemütlichkeit*, sau, cum am spune noi, ... „starea de bine”. Îmi pare că timpul s-a oprit în loc printre arborii seculari, straturile rânduite de flori și aleile umbroase, parcă aceleași ca pe vremea „vocilor de primăvară” ale valsurilor lui Johann Strauss – vienezul prin excelență de mai bine de două veacuri încoace. La o răspântie a promenadei noastre ne întâlnim cu grupuri de tineri, veseli și guralivi, poate fredonând melodiile fără vârstă ale orașului. Cred că și cei care vin din alte părți ale lumii își doresc, asemenea nouă, să se transforme pentru un răstimp în localnici, să-și găsească locul aici, unde se simt atât de bine. Dacă nu mă credeți, nu strică o mică încercare, avându-l drept călăuză pe Franz Schubert. Pasul este sprinten, dar cu mici nuanțe poetice, așa cum ne vine în minte melodia simplă și armonioasă a unuia dintre frumoasele sale lieduri, **Păstrăvul**, cu fraze proporționate și ritmuri de dans. Alegem și o altă posibilitate ca să surprindem această atmosferă, mereu muzicală, tipic vieneză. Pătrundem într-unul din micile localuri în care trăitorii acestui oraș melodios

se întâlnesc pentru a-și petrece timpul, la fel ca pe vremea legendarelor schubertiade. Într-o asemenea cafea, în care luxul nu este principala preocupare, se înfiripă discuții, se întâlnesc prieteni, se cântă, uneori reluându-se o temă foarte populară. Pentru că vorbeam de liedul lui Schubert, din asemenea împrejurări de viață s-a ivit, în anii de început ai romantismului, și **Cvintetul „Păstrăvul”**, în care reauzim melodia cu același nume, devenită subiect de variațiuni sau, altfel spus, de conversații amicale. Este un moment plin de voia bună liniștită și limpede a ceasurilor petrecute împreună cu prietenii compozitorului, atunci și acum, prietenii săi de o clipă, de-o oră... de-o viață. Oare – ne întrebăm – ce s-a mai întâmplat cu păstrăvul prins de pescar după ce a devenit nemuritor prin muzică?

În plimbările vieneze nocturne ajungem într-un peisaj mirific. Cine își mai reamintește de frumoasa și celebra vedetă de film Romy Schneider, protagonistă a filmului **Sissy**, revede totodată, fără îndoială, splendoarea panoramelor arhitectonice a palatelor vieneze. Poate, în primul rând, te uimește perspectiva spectaculară a imperialului Schönbrunn, cu ancadramentul pajiștilor verzi smălțuite de tufele trandafirilor și având drept lumină cerul albastru. Căci, nu-i așa, cerul albastru este „ceva” caracteristic oricărei asemenea întâmplări de vacanță prin care ai ajuns în preajma edificiilor europene celebre. Mi se pare că este altfel decât la Versailles. Opulența și eleganța au aici luciul luxos al altitudinii imperiale habsburgice. El, timpul, mereu lasă impresia că parcă s-ar fi oprit în loc. Dar... ferestrele sunt închise, porțile palatelor ferecate. Nicio indiscreție însă. Dacă vă apropiați, puteți citi inscripții istorice sau nume mai moderne, indicând cine le locuiește acum: fie faimoase bănci, fie instituții sau ambasade. Ce se aude? Parcă din depărtare se apropie mai mulți oameni, cu un mers oarecum calm, ordonat și voios. Ne-am întors de fapt în timp... acum vreo 200 de ani, și iată că urmărim o paradă, cu pas alert. Sunt soldați care merg probabil spre manevrele de vară, iar tabloul sau gravura pe care o vedem – căci o vedeți, chiar nu vă îndoiiți! – poartă trăsătura de penel a lui Joseph Haydn într-una dintre simfoniile sale, intitulată „Militară”. Așa da! Viena, văzută de călător, de pe trotuare, mai seamănă a oraș pentru oameni ca noi... simpli călători care se amuză doar privind. Curios! Nu

recunoaștem aici lumea evocată prin muzica lui Schubert, nu există o relație sentimentală față de impunătoarele desfășurări protocolare. Față de ambianța de „stare de bine” vieneză a străzilor, muzica ce înconjoară palatul are o atmosferă inconfundabilă. Ne leagă, cum spuneam, spectaculosul simfonizant al creațiilor lui Haydn, mai ales așa cum răsună strălucitor în **Variațiunile** lui Brahms pe tema **Coralului Sfântului Antonius**. Descoperim și rezonanțele dedicate acestor splendori imperiale, în umbra cărora oamenii obișnuiți murmură popularul cântec **O du lieber Augustin** zâmbindu-și cu discreție. Mai bine să ne întoarcem spre centrul orașului austriac, pentru a parcurge principalele bulevarde sau străzile ce se reunesc radial. Nu este prea ușor pentru călătorul oarecare, căci întreaga concepție a sistematizării citadine trebuie să țină seama de specificul ambientului și de marea podoabă a Vienei. Care să fie aceasta? Iată, priviți spre dreapta. Da, se vede un pod și, dedesubt, panglica strălucitoare a unei ape. Nu oricare însă. I-aș spune numele, căci sună altfel decât o indicație geografică. Acest nume ne readuce în sunet alintul lui Johann Strauss, căci este vorba de **Frumoasa Dunăre albastră**, primul și cel mai celebru vals lent european. Fredonând, trecem podul și pășim, de aici, pe principalul bulevard circular, „Der Ring” („Inelul”) – cum îi spun vienezii. Mereu în jurul nostru se perindă clădiri impunătoare, bogat ornamentate, marcate oarecum de un farmec istoric. Chiar dacă poate fi considerat desuet față de liniile arhitecturii moderne, orașul nu este lipsit de frumusețea imaginației ce a făcut să pornească din acest loc spre lume arta epocii estetice, reprezentată de pictura lui Gustav Klimt. Lui îi datorăm și imaginile de basm de la Castelul Peleş din Sinaia, în răstimpul sfârșitului secolului XIX. Există încă, viu și impresionant, acel *Jugendstil* sau *Art Nouveau*, ce urmează gândul creator al romanticilor și îl precede pe cel al impresionistilor. Revedem, pe anumite fațade, celebra „lovitură de bici” și florile presărate pretutindeni în reliefuri fanteziste. Privesc cu încântare, dar și nostalgic, căci nimic din ceea ce aparține ultimelor decenii nu mai are același farmec. Totul este înlocuit, voit, cu pragmaticul, logicul, funcționalul și simplitatea lipsită de inspirație poetică. Pe Ring, la încrucișarea bulevardului cu Kartnerstrasse, a fost construit, în 1869, unul dintre celebrele

temple ale artei lirice. Te apropii să citești afișele cu reprezentațiile de la operă. În fața ta, spectatorii stau cumiți și așteaptă cu răbdare să mai prindă un bilet (*Last minute!*) la galerie. De ce? Biletele acestea reprezintă o ultimă, dar fericită ocazie de a pătrunde, chiar și la ultimul nivel, în sala de spectacole mult visată. În preajma celebrei Staatsopera vieneză, parcă auzi, chiar în penumbra zilei, zvonul vocilor, acordajul orchestrei, dorindu-ți să zărești și... luminile scenei. Ești mândru. Pe această scenă au cântat mari artiști români precum Dimitrie Popovici Bayreuth, Jean Athanasiu, Traian Grozăvescu, Aca de Barbu, Viorica Ursuleac, Șerban Tassian, Valentina Crețoiu, Lucia Bercescu, Ludovic Spiess, Eugenia Moldoveanu, Maria Slătinaru și mulți alții. Parcă un moment din faimosul Vals din opera **Cavalerul rozelor** de Richard Strauss trage cortina peste visurile noastre.

Între alte atracții vieneze, după spectacol mai poți zăbovi o clipă, privind în jur. Iată castelul Belvedere, în preajma căruia se află casa lui Anton Bruckner. Parcul a fost cuprins de întunericul nopții de vară, liniștea este străbătută de luminile fugitive ale vehiculelor grăbite sau de cele aparent calme ale felinarelor. Noaptea, la Viena, nu simți că doarme cineva. Nu este o forfotă diurnă, ci acea dulceață a vieții ce te îndeamnă la reverie. Oare, chiar să fie astfel? Nu ați descoperit bucuria tuturor, de la mic la mare, pătrunzând în multicolorul Prater, cu celebra sa roată, care te ridică sus de tot și apoi te coboară liniștit, sau cu micile restaurante pitorești, atrăgându-te prin tot felul de tentații culinare? O atmosferă pulsând de frenezia clipei, în care se află la ea acasă muzica de divertisment, chiar și cea a lui Franz von Suppé, ale cărui piese muzicale și operete nu s-au demodat pentru vienezii deși a trecut de mult timpul primelor aplauze. Printre trecători, mulți fredonează melodiile celor mai recente spectacole muzicale. Care sunt acestea? Ce poate fi de mirare, în chiar patria operetei!? Mereu a apărut pe aici o altă melodie, un alt refren de vals, ceva plin de haz și voie bună. Nu istoriile în sine interesează, ci felul în care sunt spuse, fie de un Suppé, de un Millöcker sau Zeller... Chiar, nu am ascultat de mult frumosul cântec al lui Adam din opereta **Vânătorul de păsări** de Karl Zeller. A fost o vreme când această melodie era fredonată nu

numai de publicul din Viena, ci și pretutindeni. Vi-l aduceți aminte pe Ion Dacian, cu vocea sa duioasă, amintind dragostea de tinerețe a tatălui său și înțelesul tainic al ultimei fraze cântate de Adam, *Mai stai, mai stai, nu pleca?* Desigur, tinerețea este cea care pleacă prea curând...

Să nu-l nedreptăm nici pe Millöcker, cu al său **Gasparone** plin de vervă, sau cu vesela istorioară muzicală despre **Studentul cerșetor**. Toate aceste „întâmplări”, mereu împodobite de spumoase melodii, de idei năstrușnice, au fost în vremea lor – deși nu exista terminologia modernă – autentice *hituri*. Pentru iubitorii Vienei, muzicieni faimoși de pretutindeni au creat imagini ale acestor locuri, unde se trăiește, așa cum spuneam, *Gemütlich*, agreabil... Din tripleta marilor violoniști ai secolului trecut – Kreisler, Thibaud și Enescu –, primul a fost vienez prin tot ce poate caracteriza personalitatea unui artist, ca talent și temperament. Paginile sale muzicale o mărturisesc, asemenea **Capriciului vienez** pentru vioară, care este tot un asemenea *hit* – sau, altfel numit, mai demodat puțin, un șlagăr –, de fapt, o mărturie sentimentală în spiritul locului.

V-ați mirat oare că nu am pronunțat numele dinastiei Strauss? Nu numai tatăl, fiii, verii, dar probabil și nepoții au trăit sub imperiul ritmului de trei pași și al legănării valsului, al săltărețelor polci și galopuri, al marșurilor vesele cu care entuziasmau spectatorii de pretutindeni, veniți ca atrași de un magnet la Viena. Dintre toți inventatorii de melodii nemuritoare, Johann Strauss-fiul a descoperit secretul tinereții veșnice, reușind să ofere orașului său semnalul simbol, care va face din Viena un oraș al lumii și din fluviul care îl străbate, stindardul unicat al acestor meleaguri. Nu degeaba i s-a spus **Frumoasa Dunăre albastră**, valsul cu care, de fiecare dată, se încheie, înainte de **Radetzky Marsh**, Concertul de Anul nou al Filarmonicii vieneze. Când ne-a vizitat la București această faimoasă orchestră, Herbert von Karajan i-a oferit publicului, ca ultim supliment, imnul-vals al Vienei. Cei care s-au aflat atunci în sală, asemenea mie, nu vor uita nicicând o asemenea clipă a frumosului absolut, în formula sa cea mai simplă, ca un sărut de dragoste nestinsă.

Într-un târziu, liniștea misterioasă a nopții cuprinde orașul. Ai obosit peregrinând întreaga zi pe străzile sale, admirând, râzând sau fredonând melodiile ce-ți vin în minte? Nu ai ce face. Va trebui să te îndrepti spre gară, unde te așteaptă trenul cu care îți vei continua călătoria spre legendarul Salzburg.

Pare că se aude totuși ceva. Închipuire sau realitate? Ceva răzbate din tot ce ai văzut, ca un zvon din alte timpuri. Nu, până acum nu am spus-o, dar la Viena muzica lui Mozart este întotdeauna cea a vieții de fiecare ceas, a zilei sau a nopții, și dacă ne încordăm auzul, simțim crâmpetele din... **Mica serenadă nocturnă.** Închideți ochii și... visați. Spunea cândva poetul Grillparzer despre orașul în care noi am stat o zi, iar el, întreaga viață:

Totul e aici muzică, ca și cum în frunzișul arborilor s-ar fi deșteptat un cor de păsărele.

*

Cum și-ar putea imagina cineva că, pentru pelerinul singuratic, Salzburg este un reper de drumeție în traseul spre altundeva? Prin tot ce înseamnă numele acestui oraș austriac, el reprezintă un scop cultural în sine. Este foarte adevărat, încă de la porțile de ieșire ale Vienei, tu, călătorule, așezat comod în fotoliul vagonului sau al autobuzului cu care întreprinzi călătoria, poți citi – fără a fi neapărat necesară cunoașterea limbii germane – pe indicatoarele de itinerarii turistice sau feluritele afișe, cuvântul magic Salzburg. O săgeată indică direcția, foarte simplu, spre înainte. Drum drept sau nu, ce contează? Ești încredințat că vei ajunge acolo. În mintea și în memoria ta sună un ecou, cu zvonuri ce reverberează în eternitate... Pentru că te consideri un turist muzical, deci cu interes specializat, deschizi repede cartea luată de acasă, cartea lui George Sbârcea despre **Orașele muzicii**, și, cu toate incomoditățile desfășurării călătoriei, reușești să recitești câteva rânduri din capitolul respectiv:

Es var einmal. *A fost odată... Așa încep toate poveștile și așa începe povestea Salzburgului austriac, oraș cu străvechi tradiții muzicale, așezat pe prispa Alpilor, pe valea râului Salzach – râu cu unda sprintenă, peste care zburătăcesc fără oprire, cu alunecări catifelate și țipete ascuțite, pescărușii...*

Îți vin în minte, firește, melodiile limpezi dintr-un frumos film cu întâmplări salzburgheze, simbolic intitulat **Sunetul muzicii**. Revezi colinele înverzite, clădirile care au traversat secole de istorie și reascuți în închipuirea ta, în acest peisaj, cântecul **Edelweiss**, cel despre Floarea de colț, interpretat de Julie Andrews.

Mai citisem câte ceva despre Salzburg înainte de a pleca, știind că s-ar putea să ajung tocmai în mijlocul Festivalului muzical de vară, despre care, în **Memoriile** sale, Traian Șelmaru spune că este „o lecție superioară de artă, o pildă de tenacitate și tărie sufletească”. Autorul acestei aprecieri vizitase Salzburgul exact înaintea celui de al Doilea Război Mondial, când umbrele întunecate ale nazismului invadau și acest tărâm fericit. Destul de greu, după încheierea conflagrației, Festivalul a început să-și redescopere comorile, splendorile de muzică, continuând destinul tradițional al „orașului care învie doar o dată pe an”, de la final de iulie și până în ultima zi a lui august. Simți că te apropii de Salzburg pentru că se înmulțesc indicatoarele, informațiile de avertizare în genul *pe unde, cât de aproape, aici nu se poate*, toate menite a ordona puhoiul de automobile și autobuze încărcate cu cei ce năvălesc la Festival. Aici se ajunge coborând din orice mijloc de transport pentru a pătrunde într-o lume ce-i aparține, acum, lui Mozart, numit în ultima sa simfonie „Jupiter”, stăpânul posterității acestor meleaguri.

De la primii pași, simți că aici totul este „altfel” decât oriunde. Totul arată frumos, aieva unui decor de teatru sau unor cadre de film. Pretutindeni, chiar și pe case mai modeste arhitectonic, sunt așezate panouri publicitare, menite a le împodobi, în scopul impresiei făcute asupra nenumăraților turiști ce-și petrec timpul umbilând de colo până colo, oprindu-se la o cafenea ori bucurându-se să mai revadă o dată ceea ce descoperiseră cu o zi înainte. Pentru toți, Mozart este un nume total, luminând această cetățuie care, înainte de apariția marelui astru, avusese deja o anume celebritate în epoca medievală. Locuind aici, familia Mozart se simțea deja privilegiată, chiar în ce-l privește pe Leopold, profesor de vioară, dirijor și, cum se știe, compozitor, cunoscut mai târziu pentru neobișnuita **Simfonie a jucăriilor**. Din această perspectivă privești acum în jur, te apropii și citești afișele

care anunță mari evenimente muzicale, cum nu sperai să întâlnești vreodată. Poate chiar regreți prea grăbita plecare mai departe, spre acasă, unde vezi uneori la televiziune, pe canalul „Mezzo”, sau ascuți la radio, pe canalul „România Muzical,” evenimente găzduite de sălile de concert și spectacole ale Festivalului din acest an, venerându-l pe Mozart, mereu prezent în cetatea sa.

Asemeni altor vizitatori, cu adevărat îți vine să exclami entuziasmat: „Uite, aici s-a născut Mozart”, convins fiind astfel că ți se confirmă existența lui, care nu este o simplă legendă a Olimpului muzical. Pe o străduță întortocheată, descoperi o casă cu caturi prinse între zidurile altor două clădiri. Poarta este deschisă și împodobită de afișe multicolore, informații și, firește, indicații de prețuri. Urci pe o scară care are toate caracteristicile unui acces de imobil vechi, de acum câteva sute de ani – vechime sugerată și de măiestria restauratorilor. Poți ajunge fără probleme la primul etaj și, după rigoarea prozaică a achitării taxei de acces, poți pătrunde chiar în... casa natală a lui Mozart. Ești emoționat! Bine faci, căci totul aici este ceea ce ai vrea tu să fie. Nu contează că, de fapt, privești reconstituiri pioase ale urmașilor, după cum au crezut ei că se cuvine. Dar... ceea ce simți – nu-i așa? – înseamnă totul. Unda nostalgică a posibilelor frânturi din viața artistului te cuprinde treptat odată ce ai pătruns între zidurile legendarei case. Nu lipsesc nici unele întrebări. Nu le rostești însă dacă nu cunoști germana. Informațiile, înregistrate în mai multe limbi, te însoțesc oricum, elocvente, reci și sentențioase. În taină, te întrebi în românește: „Unde este oare Wolferl?”.

Coborâm și, chiar în față, admirăm o splendidă vitrină, orbitor de luxoasă în dimensiunile sale miniaturale de *boutique* cu cosmetice. Pe un stand special, în drumul trecătorilor, se lansează noul parfum Mozart, în două versiuni ce poartă o indicație expresă: *for women* și *for men*. Vrei să-l încerci, așa cum fac mai mulți curioși? Este voie și poți miroși, după ultima modă, „à Mozart”. Pleci, nu prea departe, și o cofetărie te îmbie cu *Mozart Kugeln* – bomboanele Mozart. Personal, nu cred că micul Mozart mânca așa ceva, devenind vestit pentru preferințele sale. În vecinătate, o librărie prezintă, în toate dimensiunile, calendare Mozart, alături, poți găsi păpuși Mozart sau păpuși ce înfățișează

personaje din operele mozartiene. Amuzamentul începe când observi la tot pasul ofertele vitrinelor ce se succed, asemenea unor teme cu variațiuni. Printre acestea, remarcabile sunt jucăriile care se mișcă pe muzică de Mozart: de pildă, năstrușnicul Papagheno, în mai multe dimensiuni – foarte mic, bibelou de birou, scrumieră, cutie de lucru, prespapier... Un mic semn de variație a proporțiilor.

Iată că, în pas lent de promenadă, descoperi și altceva în unele vitrine. Sunt costumele tiroleze caracteristice zonei, pe care le cumpără toți turiștii, cu care se îmbracă toți vizitatorii, încercând să se simtă, pentru o clipă... salzburghezi. Iluzie naivă, care, în alte împrejurări, își schimbă doar culoarea și forma cu fiecare orașel din jurul Alpilor. Aici, pălăriuța este de rigoare, ca și fusta cu șorțuleț, culorile vii și, firește, zâmbetul care-ți însoțește pașii pe ecouri dintr-un landler mozartian.

Surpriză! Nici nu am observat când zidurile s-au depărtat de noi și, între aceste miniaturale amuzamente și case medievale, și-a făcut loc, impunător, Domul, cu întreaga sa încărcătură de corabie măreață a goticului baroc. În piața Domului, de alte dimensiuni față de străduțele orașului, rotești privirea cu uimire. Grandoarea pare să rezoneze în sonorități de orgă. Devii sfios... Când sub strălucirea razelor de soare încep să bată clopotele, te simți cuprins în aurul luminii și înțelegeți că te afli pe un tărâm sfințit. Totul vibrează, aerul are ceva material, parcă respiri altfel în căldura acestei lumi de vară. Vizitatorii îmbulziți pe străduțe stau tăcuți, plini de respect, privind ceea ce se află în față și deasupra lor, ca o clipă solemnă de grație a eternității. Pentru o frântură de timp, în care și să șoptești nu poți sau nu vrei, devii la fel cu toți oamenii, din toate timpurile, cu toți cei care au descoperit acest loc, asemenea ție. În suflet, revin sonoritățile **Marii Misse solemne în Do**, ultima capodoperă scrisă de Mozart la Salzburg.

Trecem dincolo de Dom și pășim cu o vădită emoție pe lângă casa natală a lui Herbert von Karajan, semn al trecerii sale prin legendarul oraș în care a văzut lumina zilei acum un veac. Herbert von Karajan... numele glorios al celui care a semnat cu autoritate multe ediții ale Festivalului. Prin apropiere, numeroase inscripții semnalează casa lui Stefan Zweig de pe Kapuzinerberg, plină de cărți și

manuscrise valoroase. Descoperi și alte nume mari. Hofmannsthal, Max Reinhardt, Richard Strauss stau la temelia inițiativei construirii *celebrissimei* Festspielhaus, inaugurată în 1926 și devenită locul de atracție pentru toți iubitorii de muzică ce se simt în stare să înfrunte costurile extrem de pretențioase ale biletelor pentru concertele și spectacolele Festivalului. Firește, ne mulțumim doar să trecem prin fața intrării. Nu avem cum să vedem sala, paznicii îndepărtându-i de la orice tentativă pe cei dornici. Privești doar și... ridicând capul, descoperi, pe stâncă, sus, dominând întregul peisaj-decor, măreția castelului prinților arhiepiscopi. Imens, parcă mai aproape de cer decât s-ar cuveni unui om să-și îngăduie prin ambiție, putere și orgoliu. Drumul către castel – desigur necesar pentru un turist – urcă greu, anevoios, conducându-te spre intrarea ce devine accesibilă doar pe baza plății biletelor. Îmi pare o supremă insultă adusă unui trecut glorios. Dar grandoarea și decăderea nu reprezintă doar aspecte ale cotidianului. Privești și înțelegi că și la Salzburg a ajuns „economia de piață”. Pentru cel care a cunoscut citind viața lui Mozart, tot acest pelerinaj este și prilej de meditație, căci, din toate aceste splendori și semne de venerație față de marele om al muzicii, nimic nu a fost sortit, la timpul respectiv, să-i îndulcească puțin trecerea prin viață. Dimpotrivă! Degeaba își răscumpără urmașii trădarea, nerekunoștința și indiferența. Salzburgul bucură sufletele noastre, nu și memoria lui Mozart, de pe urma căruia, pentru tinerețea irosită aici, a rămas, poate, doar *un surâs printre lacrimi...*

Oarecum melancolic, am lăsat în urmă Salzburgul. Pe drumuri de munte, autobuzul nostru urcă, străbate serpentine și, treptat, apar în fața noastră, pe cerul incredibil de albastru, semețele înălțimi ale Alpilor, împodobite, dintotdeauna, cu zăpadă. În fața veșniciei tăcute, în fața acestor imense monumente ale naturii, emoția te cuprinde fără de veste și ai senzația nimicniciei tale. Ai uitat drumul parcurs, impresiile anterioare. Ca într-un vis, privești și auzi sonoritățile triumfătoare muzici Straussiene, **Simfonia Alpilor**.

CUPRINS

Comentarii, întâlniri.....	5
Maestri.....	83
Promenade sonore imagine	113